

Ukázka portfolia

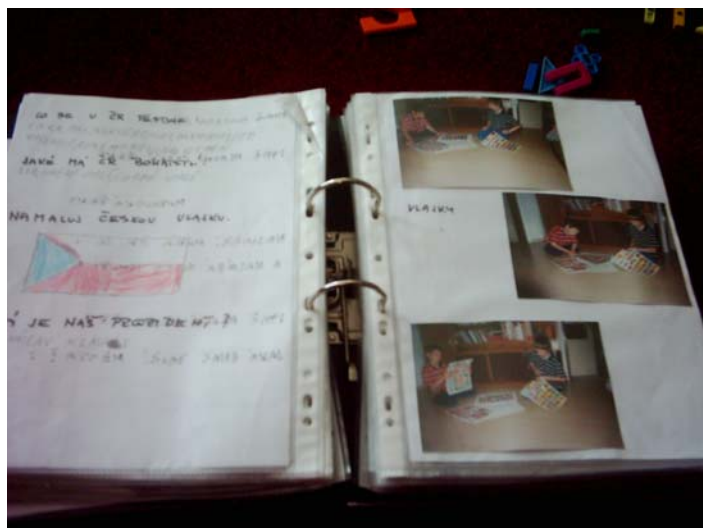
Rok před zápisem jsme se „dopracovali“ ke kroužkovému bloku s polypropylénovými fóliemi.

Zde uvádím popis jednotlivých listů tak, jak jsou řazeny v portfoliu:

- Úvodní strana se jménem dítěte, třídou, slovy „domácí vzdělávání“ a třemi fotografiemi dítěte při školní práci.
- Vysvědčení na příslušném tiskopisu. Vysvědčení jsem navrhla a po schválení metodičky napsala sama. Bratrská škola jeho pravost doložila razítkem a podpisem ředitele.
- „Počítač – k Vánocům jsme dostali počítač na psaní a taky na hraní her jako Světošlápek nebo Křížem krážem staletí.“, což napsal žák sám. K textu je přiložena fotografie žáka sedícího u počítače.
- 2 listy: mé poznámky k průběhu vzdělávání českého jazyka (pololetní a závěrečné).
- Tři vstupenky do divadel.
- Jedenáctistranná povídka *Jan a hora duchů*, kterou, jak vyčteme z mých poznámek, si žák připravil na „Večer hororů“.
- Bingo Harry Potter, které žák vyhotovil, aby pobavil (a vyzkoušel) čtenářskou pozornost svého mladšího bratra i rodičů.
- Vstupenky a programy a fotografie ze čtyř literárních pořadů Památníku národního písemnictví.
- 2 listy: mé komentáře k anglickému jazyku.
- Krátký žákův text „My family“ (výuka anglického jazyka byla více než ostatní předměty podložena učebnicí).
- Matematiku opět uvádím já několika komentáři.
- Fotografie ze šachových turnajů, fotografie žáka, jak hraje s dědečkem, s babičkou, s otcem, diplomy a ocenění (žák byl v tomto roce zapsán Šachovým svazem ČR na listinu talentů).
- Vyřešená soutěž Matematický Klokan.
- Několik listů, na kterých si žák ověřoval svou schopnost dělení dvouciferným číslem a sčítání zlomků.
- Na dvou listech ukázka převádění čísel do dvojkové soustavy, na jednom listu sčítání ve dvojkové soustavě, na druhém odečítal dvě čísla. (S poznámkou: „*Tyto úlohy ho naučil řešit tatínek matematik, aby žák pochopil některé základní principy sčítání a odečítání.*“)
- Čtyřstránkový test z matematiky, který jsem mu připravila na závěr roku.
- Předmět „Hudební výchova“ je doložen pouze mým komentářem, dokládám, co jsme v HV dělali.
- Tělesná výchova kromě mého komentáře obsahuje i několik fotografií žáka při posilování a horolezení na horolezecké stěně a také diplom za pěkné umístění žáka na Přeboru školní mládeže ve sportovním lezení.
- Výtvarnou výchovu spojenou s praktickými činnostmi uvádím opět komentářem.
- Výtvary a fotografie výtvarů příliš velkých nebo darovaných.
- Vstupenky na dvě výstavy a fotografie z jedné a zakoupená propozice z druhé.
- Fotografie žáka, jak pečce vánoční cukroví.
- Pamětní list vydaný u příležitosti malování vajec v DDM Praha 8.
- Vlastivěda je opět uvedena mými poznámkami a komentáři.
- Několik namalovaných českých vlajek, dvoustránkový test o ČR, fotografie žáka při práci se samolepkami vlajek.
- Test na hlavní města evropských států.
- Mapa ČR nafoukaná přes šablonu s vyznačenými navštívenými místy a fotografie s popisky měst a zajímavých míst, které žák navštívil (Plzeň, Karlovy Vary, Havlíčkův Brod, zámecký park Herálec, zámek Veltrusy, skanzen Veselý kopec,

hrad Orlík, pevnost Josefov, dále fotografie českého vodstva – řeky Chrudimka a Doubrava, Zlatý potok, rybník Kachlička).

- Akvarel řeky.
- Pamětní list ze Dne Země sdružení Tereza.
- Fotografie žáka u několika památných stromů.
- 4 listy věnované sv. Václavovi – fotografie pražských soch sv. Václava, které rodina v rámci výuky navštívila a vyfotografovala, žákovo autentické převyprávění Václavovy tragické smrti.
- Prospekt z Archeoparku doplněný komentářem žáka.
- Několik fotografií zaznamenávajících, jak žák pěstoval mango a avokádo.
- Listy k „bohatství země“ (žáka jsem motivovala čtením kapitoly *Pod zemí* z knihy Bianki, V.: Čtyřicátý medvěd, 1948.). Po jejím přečtení začali oba mí synové (žáci) spontánně vyrábět každý svůj skládací maxiobraz dolu (na 15 A4 stranách je přiložen jeho maxiobraz).
- 6 listů je věnováno tématu, které si očividně zvolil sám žák: Úvodní list je nadepsán velkými pestrobarevnými písmeny „Vyšehrad a jeho tajemství“ a ilustrován zubatou hradbou s bránou uzavřenou petlicí (nemluvě o střílnách aj. detailech). Následuje žákův záznam o kasematech (ovšem bez použití tohoto termínu) a jejich účelu s přiloženou vstupenkou. Je zaznamenána radost z toho, že v kasematech rodina objevila další ze soch sv. Václava – Václava chlapce u nohou sv. Ludmily. Další záznam dítěte (tentokrát snad vůbec poprvé v tomto portfoliu napsaný psacím písmem) o sv. Václavovi. Následují fotografie rotundy sv. Martina s udáním času („Mohl ji navštěvovat sv. Václav“) a slohu.
- Fotografie žáka, jak čte z encyklopedie, s poznámkou, že je to jeho oblíbená činnost. Celkem v tomto školním roce přečetl patnáct dějepisných encyklopedií.
- Přírodovědu opět uvádí mé poznámky o probraných tématech.
- Herbář a vzorník semen (semena žák nasypal a zalepil do fólií určených k pořádní diapositivů), obilovin a luštěnin.
- Tabulka „Čím sladíme“ vyhotovená žákem a mozkový diagram „Čím lidé sladí“ upozorňující na to, že na různých světadílech mají lidé jiná hlavní sladidla.
- Postup při výrobě javorového sirupu.
- Vzorník cukrů (řepný rafinovaný a nerafinovaný, krystal a moučka, hroznový a třtinový) ve fólii na fotografii.
- Dovídáme o exkurzi na VŠZ a o našem domácím vaření cukru z cukrové řepy.
- List s nalepenými částmi květu tulipánu, které žák popsal (okvětní lístek, pestík, šest tyčinek, pyl, list, stonek).
- List, na který si žák zkoušel vypsát co nejvíce rostlin, které zná, sám si je čísloval od 1 do 33.
- Pamětní list a fotografie z „Velmi domácí školy v přírodě“ uspořádané jednou rodinou pro ostatní rodiny z domácího vzdělávání. Kromě obvyklých letních činností (her, koupání) vidíme fotografie z kutání v pískovcovém lomu (každé dítě má v ruce kladívko) a z návštěvy hvězdárny Ondřejov.
- List věnovaný raku poustevníčkovi, který žáka očividně zaujal.
- Složku uzavírá táborový deník a pohled z (jiného) tábora, který mu napsal jeho kamarád ze sídliště.



To ještě není všechno. Do kroužkových desek jsou vloženy samostatné **složky s projekty**. Projektem rozumíme dlouhodobou (i víceletou) činnost – bádání.

Projekty započaté v tomto školním roce:

- Tropické ovoce;
- Jdi k semeni a uč se od něho;
- Světová náboženství;
- Jak nám rostou stěňata;
- Prázdninové putování po vzpomínkách mé prababičky (tedy celém 20. století):

Dozvídáme se, že žákova prababička Jiřina se narodila za Rakouska-Uherska a zemřela v ČR. Zažila osm různých státních uspořádání a uměla o nich vtípně a zajímavě vyprávět. Její vzpomínky jsem zaznamenala a připravila pro dvanáct dětí (především z řad dětí doma vzdělávaných) osmidenní tábor – každý den byl věnován jedné etapě českých novodobých dějin. Složka s projektem obsahuje fotografie z míst, které byly pro babičku či dané období nějak významné, vyplněné pracovní listy – vlepené hlavy prezidentů, občas nějaký vtíp nebo pořekadlo či báseň umožňující lepší představu o historických událostech a samozřejmě fotografie tábora a jeho účastníků.

K portfoliu ještě **patří šanon s vyplněnými učebnicemi:**

- Český jazyk pro 4. ročník, Prodos – oba díly dokončeny.
- Pracovní sešit z matematiky pro 5. ročník, sbírka úloh, Pansofia, 1999 – dokončeno.
- Geometrie pro 4 ročník, Pansofia, 1997 - dokončeno.
- Pracovní sešit k vlastivědě pro 4. ročník, Augusta, Honzák, Nýdlová, Práce, SPL, Albra, 2001 – skoro vše vyplněno.
- Přírodověda, Pracovní sešit pro základní školy, Fortuna, 1996 – několik vybraných úkolů.
- Zahálková, M.: Učebnice angličtiny pro 4. ročník – Pupils´ book, Workbook, kazeta – dokončeno.
- Angličtina žádná dřina, pracovní sešit 3.–4.ročník, 1.díl, Nová škola Brno, 48 s – dokončeno.
- Seznam používaných učebnic, výukových programů a dalších didaktických pomůcek.

Záznamy o vzdělávání doplňuje čtenářský deník s čtrnácti knihami (romány z klasické a dobrodružné literatury), které v tomto školním roce žák přečetl.

Co zjistíme z portfolia uvedeného v příloze

Hodnotíme-li žáka, z jehož portfolia jsme citovali, vidíme, že je inteligentní, všestranně nadaný a v matematice výtečný. Ačkoli jeho vědomosti přesáhly požadavky určené osnovami, dítě nestagnovalo, ale soustavně pracovalo – získávalo nové poznatky (učebnice pro 5. ročník), věnovalo se mimoškolním aktivitám (šachové aj. soutěže) a především šlo do hloubky (sčítání a odčítání v jiných číselných soustavách). Předpokládám, že pokud by toto dítě navštěvovalo klasickou státní školu, v hodinách matematiky by vlastně celý rok pouze opakovalo již osvojené dovednosti, tj. by se de facto nevzdělávalo, ale přesto by bylo ohodnoceno nejlepší známkou – jedničkou.

Význam portfolia v naší rodině

Před devíti lety jsem o portfoliovém hodnocení nevěděla vlastně nic, jeho použití mi připadalo „zvláštní“ a „neobvyklé“, vlastně jsem ho pouze tolerovala. Teprve později jsem si začala uvědomovat všechny jeho výhody a nyní jsem skutečně vděčna manželům Tůmovým, že portfoliové hodnocení do domácího vzdělávání prosadili.

Nejstarším dvěma dětem – synům – jsem musela portfolio první roky vést vlastně sama, až postupně se mi dařilo je zapojovat do jeho tvorby. Málokdy se stalo, že by si portfoliem jen tak listovali. Dcera, která je o šest let mladší než druhorozený syn, má od samého začátku k portfoliu jiný, aktivnější přístup. Možná proto, že práci s ním viděla od malička. Ona si již od dvou tří let sama určuje, co do svého portfolia zařadí a co ne. Často také své portfolio otvírá a listuje si v něm a připomíná si, co kdy a kde dělala. Portfolio pyšně ukáže takřka každé návštěvě, která k nám přijde.

Náš nejstarší syn po dvou letech na osmiletém gymnáziu začal litovat, že si osobní portfolio již nevede. Po dvouleté pauze si tedy portfolio zavedl, zakládá si do něj materiály samostatně. (Na škole bohužel není hodnocen na základě portfolia, ale procentuálně a již jsem ho přistihla, že „honí procenta“ více, než znalosti a zážitky.)

Portfolio se nám osvědčilo také na přijímacích zkouškách do výtvarného oboru ZUŠ, při přijímacím řízení na osmileté gymnázium a také při návštěvách specialistů (psycholog, speciální pedagogická poradna) a při spolupráci s nimi. Portfolio totiž dokládá i mimo okruh domácího vzdělávání, že se dítěti věnujeme, že o něj máme zájem, že dítě usilovně a pravidelně pracuje. Portfolio „hovoří“ za dítě, které (na prvním stupni) při prvním pohovoru s odborníkem obvykle mlčí, a dokládá jeho talent a nadání.



Osobně jsem si připravila své vlastní portfolio také ke každé doktorandské zkoušce. Během doktorandského studia jsem si uvědomila, že v portfoliích, která máme doma, se skrývá velké množství materiálu, který bude možné vědecky zpracovat (např. máme zachyceno dvanáct let vývoje vysoce inteligentního dítěte s hlubokou dyslexií). Je možné říci, že portfolio se stalo součástí naší rodinné tradice.

S jediným problémem jsme se setkali v době kolem pololetí, kdy se babičky, dědečkové, sousedé a děti ze sídliště dětí ptali: „*Tak jaké jsi dostal známky?*“ První dva roky kluci mlčeli a já jsem se snažila vysvětlit, že nepoužíváme známky (v té době jsme měli na oficiálním vysvědčení navíc slovní hodnocení). Reakce na toto vysvětlení byla většinou rozpačitá. Později jsem se rozhodla do těchto rozhovorů nevstupovat a nechat odpověď na tázaných žáčcích. K mému údivu oba nezávisle na sobě na podobné dotazy začali odpovídat: „*No, samé jedničky.*“ Když jsem to s nimi rozebírala, řekli mi, že ví, že se toho hodně naučili a že pilně pracovali, takže by na „normálním“ vysvědčení měli samé jedničky. Necítili potřebu někomu něco vysvětlovat, a tak to „zjednodušili“. Také proto jsem se později rozhodla místo slovního hodnocení psát do oficiálního vysvědčení dětem opravdu „samé jedničky“. Ale skutečně podstatné pro nás je to, co děti zažily, co viděly a co se naučily, a naše portfolio, které tento proces dokumentuje.